# GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPT LIBRARY
# INDEXING FOR TELUGU MANUSCRIPT

| Sl. | Particulars | Details |
|---|---|---|
| 1 | Language | TELUGU |
| 2 | Material | Paper Mss. |
| 3 | Bundle Number | TEL B 0626 |
| 4 | Work Number | D 2713 |
| 5 | Page No ( From... To) | 1 to 38 |
| 6 | Name of the Work | SRINGARA RASA MANJARI |
| 7 | Subject | SRINGARA |

[illegible]

[illegible]

[illegible] వారలు

రాయసం బసవయ్యవారలు

రసమంజరి: ప్రథమగుచ్ఛము

రసమంజరి ౧. శుద్ధప్రతి

శుభమస్తు అవిఘ్నమస్తు
శ్రీశారదాంబాయై నమః

(ద్వితీయ సహప్రత [illegible])

౧ శ్రీరంగేశభుజాంతరాసితమనశ్శ్రీసింహాసనాధ్యక్షై శ్రీ
స్త్రీశీలాల్లాసనకటాక్షవైఖరిచే శ్రీ చింతితాభీష్టములీ
సార(ప్రా)ద్ధినె సంగిమ(ధ్రు)వాయుసన్సానందయ్యసుస్థిరా
శ్రీరంగేశ్వరరంగనాయకి ననుంజేపట్టు నెల్లప్పుడున్

౨ శ్రీరంగనాయకీకుచ

శ్రీరంగమందారదీప తీచయనాసన శ్రీ

ఘారుచిరభుజాంతరుడగు

శ్రీరంగేశుండభీష్టసిద్ధులొసంగున్

౩ నందవరవంశజలధిపూర్ణేందుకళా

రసికకరగుణ్యండ సురథంగే రంగఘునుని

సుతుడుకోదండపతి ప్రేమ శ్రీ తిరువెన్నెల

మంజరసపుంజశృంగారమంజరిగను

౩ శృంగారరసమంజరికగు అనుక్రమణిక దీవివరించెద

నాయికలకు స్వీయా పరకీయా సామాన్యాదిభేదం

బులు। ముగ్ధా మధ్యా ప్రౌఢాదిభేదంబులు। ధీరయు ధీర

ధీరాధీరాదిభేదంబులు। జ్యేష్ఠమధ్యమాధమాదిభే

౪ దంబులు। త్రై ప్రా। యుత్రుప్రా। త్రైప్రా తిప్రాదిభేదంబులు।

స్వాధీనపతికాదిలక్షణాష్టకంబులు। పరస్త్రీసామా

న్యలనూతంబులు। నాయికలగు సభాంతరభేదంబు

లను। త్రివిధనాయకలందు। అన్యసంభోగదుఃఖిత।

౫ ప్రేమగర్వితా। సౌందర్యగర్వితా। వక్రోక్తిగర్వితలకు లక్ష

ణంబులు। గురుమానమధ్యమమానలఘుమాన

లక్షణంబులు। యుక్తాయుక్తాస్త్రీదివ్యాదివ్యసంయో

గలక్షణంబులు। ప్రేమాదిస్త్రీలక్షణంబులు। ప్రథమ నల-

౬ చంబున వివరించితి। స్వాధీనపతికాది అష్టవిధనాయికల

లక్షణముగ ద్విభేదంబులను। పూర్వ గ్రంథంబులనూచి

తంబులగు ప్రవత్స్యత్పతికాసమాగచ్ఛత్పతికా ద్వివిధ

౭ శేషనాయికాభేదంబులను। సఖీదూతికాశిక్షా పరివర్త



౮ నాదివివరణాదివేదనాదిలక్షణంబులను ద్వితీయమకుటచ

బున వివరించితి। నాయకలక్షణంబులయందు। పతి। ఉప

పతి వైశికాదిభేదంబును। అనుకూలదక్షిణాధృష్టశఠ

భేదంబులను। ఉత్తమమధ్యమాధమవైశికలక్షణం

౯ లను। శఠాంతరాభ వ్రులను। మానినీవాక్యతుర(శ్రీ)

యిరాచతురలక్షణంబును। ప్రోషితపతి ప్రోషితోప

పతి ప్రోషితవైశికలక్షణంబులను। అనభిజ్ఞనాయకను

భాసలక్షణంబులను। నర్మసచివపీఠమర్దకవిటచేటకవిద

౧౦ షకలలక్షణంబులను। సాత్త్వికాదులయుష్టిలక్షణంబు

రతిస్థాయిభావంబు నంబుష్టినసంభోగశృంగార।

ప్రలంబశృంగారద్వివిధలక్షణంబులను। విప్రలంభశృంగా

రంబునం బాదమున దశావస్థాదివిశేషభేదంబులను। స్వ

౧౧ ప్నదర్శనచిత్రదర్శనసాక్షాద్దర్శనలక్షణంబులను। శ్రీ

తిరుప్పతికుచంబున వివరించితి। నానావిధతరువులగలష

ట్పదంబులుసంగ్రహించిన రంబుగా వించువేల। నాన

విధపూర్వగ్రంథంబులయందుగల సంగ్రహించి

౧౨ ఛత్రయంబు శృంగారరసమంజరిగా యమునర్థిల

రసమంజరి

గాంబులనెల్ల వచనంబులను। లక్ష్యంబులెల్ల పద్యంబులుగా
నొనర్చి శ్రీరంగనాయకపదాంబుజంబులకున్ సమర్పించి
తిగావున సకలవిద్వత్కవిసారిచనావేడుకంజెప్పె ప్రవర్తి
రేచుమురియుసు॥

శ్రీరంగనాయకాసిష

నీరజసమపాదములను నేప్రార్థింతున్

శ్రీరంజిలు రసమంజరి

సారిస్తుతపారిజాతసుమమంజరిగ
మధురమాధ్వీకఘనోతిగా మధువితీర్ణ
వాసనావాక్యపారభావాసరసిక
మధుకరానందకర రసమంజరియను
దనరు కవిరాజవిద్వావతంసమగుచు

అప్పుడయ్యుపరంపరాభివృద్ధిగానాయకులకర్తంబు
నిర్మింగా రసమంజరియనులక్షణగ్రంథంబునం
దుశ్రీంగార రసాంసాధారణంబులగుణతెలుగున
యుకలక్షణంబులుదాహరించితి। అందునాయక
లుస్వీయన్యయు। పరకీయన్యయు। సామాన్యయు। నన



త్రివిధభేదంబులగునందు స్వీయన్యయు। నదిపరిణీత
పతియందుమాత్రంబు ప్రీతిగలపతివ్రత। స్వీయన్యయ
౧౨ నంబరగు। పరిణీతయగుయన్య నుపరపురుషునిమనంబు
కోరినదిపరకీయన్యయనంబరగు। సర్వజనసాధారణ
యగుపద్మసామాన్యవనితయనంబరగు। యుక్తత్రి
విధనాయకలందు। పతిశుశ్రూషయు। శీలసంరక్షణం
౧౩ బును। ఆర్జవంబునను। క్షమయును। యానాట్లుగణం
బులుస్వభావంబుగాగలసాధ్వియనంబరగు। ఉత్తమస్వీ
యాన్యలక్షణంబుదాహరించెద

౧౪ అలరునవాంగసీమలనుయుక్తిగతాంగతకాంతకు క్రియల్
మెలకవెంరుంగునెనగపువేవినినిగ్గులుగుల్గునందుశ్రీ
వెలయియువల్దిదాక్షిప్రాణవిభువేసులకే నెనర్లెనవిందగున్
౧౫ కులజకుచిత్తమగ్నమగుకొపెమకాసుకవేళతోంచెనన్
౧౬ అక్షుజస్వీయన్యయుమధ్యయుప్రౌఢయు। ప్రౌఢయు।
నన త్రివిధంబులగునందు అంకురితనవయౌవనయగు
కాంత। ముగ్ధయనంబరగు అజ్ఞాతయుక్తయు। అజ్ఞాతయ
౧౭ వనయు। జ్ఞాతయవనయునన ద్వివిధంబునందుస ఖి

వచనక్రమంబున లజ్జాక్షి వినయము పరాధీనరతియు
గుణదినవోఢయగు ప్రాప్తినవోఢయు క్రమంబు
సుపరిచితవిస్రబ్ధనవోఢయగు ప్రాప్తినవోఢ
౨౨ చేష్టలు శిష్యచేత మనోవికారయుతు కోపంబునదె
వ్యదుత్వంబును పవళ్ళాషణంబుల యందు యుక్తియు
ంగవిగియుండు ప్రాప్తము గాఢలక్షణము
౨౩ పలుపులకేనియాన తినివాముచిలాసచన వేణిభాయులు
న్నెలయంగ యిప్పన్నిభ సుభేపికొనువాస్తువిధింపగా
పలుకుసుధాసము క్రమమును భాగసుమావుసుధామువా
కలికిమెరుంగుబహాళ్ళ మంజన బాతురి బిల్లిగక్ వంశ
॥అజ్ఞాతయౌవనా లక్షణము॥
౨౪ వేలక్బాలతటాకమున్నై దవిపావింశిలకర్ణ ఫుప్పర
ల్లోలావాంగములు ట్టుల్లసదుల్లోలాశ్లలంబంబు జై
వాలభ్రాంతినియారుజైమ్మునభరవాప్పేవారవేలక్ చెవి
సాలన్నైననిపల్మగాయు పదితత్రైణాకేభరాయాసమై
॥జ్ఞాతయౌవనా లక్షణము॥
౨౫ గురుతరమగునే కుచగిరి

ధారసమంజరి ప్రౌఢముగ్ధమ॥
అరయుస్వేచ్ఛ ప్రకాశంభు నందవలు నందదే
భరవే ధన్యనినఖములన
గరిగమనా చంద్రచూడగరిమవభావంచునే
॥నవోఢా లక్షణము॥
౨౬ కరములబట్టిన న్నుసుమ కళ్ళిత తల్పములనందుజేర్చిన
దరములగకాగిలించిననంతత్రరమందునబాలదేలగా
యరవుకేళసంగపావరసమవ్వేదుచేతనం కిల్పుభావిక
దరముగుణానవోఢనెరాళ్ళగవిందులులుడ్రుక్షకుండగ
॥విస్రబ్ధనవోఢా లక్షణము॥
౨౭ కరములనయమారువుజైనచక్రమ్ముకస్తవయుబట్టుయున్నపా
కరముల నగుబ్బలింబాదవికాంతనిమాలితలోచనాంపు
పరునిసమాపభాగమున పైఖరిగానవోఢదిందుచుని
విరుపముకేలమాదశయునియుల్లమువంబవళించువేగముల
౨౮ లజ్జయునుమన్మథోత్సవంబునసమానంబుగా
గరిగనియుమద్భయునంబరగు ప్రాప్తిమద్భయుపలాలనా
తిశయంబునలదవిస్రబ్ధనవోఢయును ప్రాప్తిమధ్యము
కు ప్రియుండునేరంబుచే సినయుద ధైర్యంబుగలయుపుబ

రసమంజరి

మవె(సా)త్రింయు సం(భి)ర్యంబు వేనియుండ పురుషవాన్యము
లునుంగలిగియుండు(అ)ప్రపుధాస్వలక్షణము....
౨౮ సపత్నిరబారియునప్పి భువిన్నెవెప్పు గవయుంగనగాండదక్రైతలే
నిపత్నిరబారివ సుస్రపతినె విస్రి కర (గ్రి)వాంగాం బానరత్పి గా
నిపత్నిరబారివరాడువురినిత్వరబారివకంయుండరాండ దని
ముద్రియు బింతెశెంయుటుసుతుద్వలుగల్గు బునుంతునెయ్యె
౨౯ పతియుండువా(త్రం)బు రతి కేళికెలావిదంయుగు నది(ప్రా)
ఢయునందగు।(అ)ళ్ళు(ప్ర)గల్భయును।సురత(ప్రి)యుయు
సురతానందమోహాంతయునన వివిధంబులగు నందు
సురత(ప్రి)యు(ప్రౌ)ఢా లక్షణము
౩౧ చనువియునలంఘ్యమౌ విసరసంబుగనానుచుకెంరగాపానరి
బానరగనవిజాల్బినెరులాత్సుచుమోము విభుండుబూచిన
దినమువెరేలాచుభావమునకతెఋగునెలాంయునిప్రేమమారగా
ననుకగుకర్మనాల్లకములంగనగ్ప్రవటం చులంబునరి
॥సురతానందమోహాంత(ప్ర)గల్భలక్షణము॥
౩౨ ఆరమున గోరుకొవిపయుబించినపల్లానబారుపారరముల్
బెరవినఘాలదండలను తెటుపదెరతివేళ సంతెనె



సెరిగినసంగనా సురతమెక్తదవాతెలివేదనెజ్ఞె
చిరమునగనేపుబాధనలుచేసినవెక్త దశిక్షై లెక్త దౌ
౩౩ మవాస్తె(ప్ర)గల్భనాయు కెలరుపురు న్నసాపంబువాచ
సునిదెధరంయు।యుదరయుదీరాధీరయునన (త్రి)విధబే
దంబులగుదురువ్యంగ్యంబుగా కోప(ప్ర)కాశంబుసేయున
౩౪ దధీరయునంబరగు।వ్యంగ్యంబుగా పరుషంబులవ్యలు నదియ
౩౫ ధీరయునంబరగు।వ్యంగ్యవ్యంగ్యంబుగా కోప(ప్ర)కాశ
బుశెయునది ధీరాధీరయునంబరగు।యుండుమధ్యధీర
కుకోపవచనంబు వ్యంగ్యంబుగా కుండు(మ)ధ్యాధీరకు
పరుషవాక్యంబు ను(మ)ధ్యధీరాధీరకువచనరుదిత
౩౬ బులుగలుగు(మ)దియు(ప్రౌ)ఢధీరకు రతిసం(భ్ర)మమెంచ
యు(ప్రౌ)ఢాధీరకు తర్జనాదనంబులకోప(ప్ర)
కాశంబును(ప్రౌ)ఢధీరాధీరా సురతాదాన్య తర్జనతా
డనంబులకోప(ప్ర)కాశంబుగలిగియుండు(యు)క్తధీ
దభేదంబుస్వీయుండుకోపనియుతమ్మయుండుగా
పరకీయస్వాధీనస్వీయుండునియుతంబుగాకుల్లా

మత్తేభేరాలక్షణము ......

౨౭ చెలిత మదాళి పుంజములు సన్నుత కుంజములం జరింపగా

అలసిత వేణు మృత్స్నబవాలలాంబువులూరెడు మేనలింకనే

జలరుహ ప(త్రి)జాలముల చల్లని తెమ్మెరలంటు వేళగా

తలలపెదనంచు వచ్చి విభుతామరసాంయుతనే (త్రి) నేర్పునన్

॥మత్తేభేరాలక్షణము॥

౨౮. నటునంజాంగరణాంబు జేసి విభిశేషణాంబ రెచ్చినానె (త్రి) వుల్

పటువేలన్ మధువానతిప్రకటనా భావంబు బూన్చెల్లెన్

స్ఫుటమై (శ్రీ) ఫలము జ్ఞానే కురుశినేప బన్నికుంజంబులన్

చేటులా (స్త్రీ) ముల్లలనేలకన్న మురిమేచాలన్ (ప్ర)సూనాంబుకృతా

॥శేరాధరలక్షణము॥

౨౯ పరపుదవన్నిట్లన్ని గులజాణావు (పా) యువ్వాడవున్నెనా

వారుదవు ప్రాణనాధుడవు వాయునిగర్ధదసన్నకంఠ యు

స్నయుగబాష్పపూరములు నిండికలంగున వాగవాతకేల్

వరునివెయుగంబు నన్నని వెపవామువిలాశచనతెచ్చి

॥(ప) ా ధదేరలక్షణము॥

౩౦ పి రము గశయష్పచేర ప యుంతె నె సుధారసముల్ల పల్లవి

శనమంజరి (ప) ధ్వము గుచ్ఛేము

పరిజనకేపాపడంబము నవంతుగజాడవు ప్రాణనాధుపై

విరముగశేపావగాపనము శేయగనేటుకికాముటున్నవే

వారపులుజూచెనెచెలియు పూరముగంబిడినవ్వినేటుకి

॥(ప) రాధరాలక్షణము॥

౩౧ వారుని శిరంబునందు నరుడ ర్థ్యశశి (ప్ర)తిబింబమాత్రవి

స్ఫురణాపరాంగనాయెనను చు శరిక స్నైశశాంకశేఖరున్

నడగవికంపవిస్ఫురితకంకణారయూణార్ణునాపురంబగున్

కరముననచే సెతజనలుకన్నెన పెంపగు కెంపునింపు మున్

॥(ప) ధ్వధరాధరలక్షణం॥

౩౨ అలరులశయ్యచేరగనె యూవలిమావిందళ్లవాల్లేపుల్

పలికినచెక్కిపిక్కిటులబారగపారగనిష్టిరేలుకల్

మె విచిన చెక్కువేడ నలమిన్నల మిన్నలవెన్నదన్నదన్

నెలపులజూపులత్తకలుజూత్తిలజూచెలతాంగినాధునిన్

౩౩ యూధేరాశిచ్ఛేదంబులు రెండు వధంబులై యలుంకచ్ఛేపాక

నచ్చపచ్ఛేదంబు నుంసదియెతుష్ననిస ధరజ్జే చ్ఛపనిష్టయలు దీ

రాధేరాజ్జేచ్ఛకెనష్టయు ననపరిగోత యొక్క వంటమునందీ

జ్జేస్ఫనాంబుగలదిజ్జేష్టయు సంబరగు జ్ఞల్లుస్నవాంబుగల

[illegible] …లక్షణము-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥ అర్థ[illegible]లక్షణము॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥ [illegible]లక్షణము॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] (ప్ర)[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

వ్రే తోపతిం ష్టోవాంగాసురతేగిలాపనయునన (వ్రా)విధం
బులు॥ అందు (వ్రా) విదగ్ధ వ్రాలక్షణము ....

౩౧ అత్రకుకొాపమ్మెనసఖులారదబెట్టునతెాండికొండలు
పాంత్తుకనిందకె సనసువాం(త్రు)తివాంత్తులవంటుకొాన్లచే
వత్తులయిల్లుకెలుఘుదెకువిధాలమదేమెకెయిసనాం
యిత్తదనిదో(సా)డుపడకన్లిసబాంకుసుమానలాంచరే

ఫై వదక్షయిరుంధువాంక్రదక్షయిము (క్రి) యావిదక్షయిము॥నన
వ్రేపదంబు అందువాక్రదగ్ధ లక్షణము ....

౩౨ అకుాగభ్గ స్తంబమునుపాతవంపుటెదెవియుంపుష్టి
సరసతవాలకుండనవచంపటకసాలకసాలగుచ్ఛెముల్
నెరయిరుగతాపు వెసితతుకెతతుకుంజపువికృపీమల
దరలకవాంధయియుంధుసుబతంబకదాసుకమందకొాలవ

॥ క్రియావిదగ్ధాలక్షణము॥

౩౩ డుకయియుదు (గృ)హాంపతిదాంసుని
బరువడిగాంబడరిడాసుము పసబిననిధియరాం
పాంరిణాంక్షియియుపాంమడిసెపుల

రసమంజరి (ప్ర) థమ గ్రంథము

సరగుసుదాంరంబుకలాపజపవులనాాబె

॥లక్షితాలక్షణము॥

౩౪ రంపురర(స్ప)నదాయునరకాంకలకాంర్పవుకాంకెప్రాంవ్రనే
ఫ్రంటుగనిపృష్టదేముయిలుగుచుస్వదయిరాం యిసుమవ్వదెకదా
రంటుకెములనిష్టలవులాంఘుదినిన్నవునెకునొాంపయు
గొంటుతనంబునంబాండవుకొాంపపుదంబుగుపాం(వ)యాసము

॥కులటాలక్షణము॥

౩౫ జలదుపునాంఘులంగురయికుజాాలనెనెక్షెనెబన్నపచ్ఛెకలె
కలయియుగదంబెగాంగకులకాంకులనెనెనయిల్లవ్రేక్షవుల
ఫలములాంసంగుగాంనిపతిపంజ్తులనియిప్పెవ్రదర్శయిత్రాత్రివా
కులటుకుగాంకనెమయియునగూంక్ష్యగనేక్షితపంబుబాంసనాం

౩౬ కులటుశబ్ధినకులఅక్షం॥కులాంత్రులంగచ్ఛెతివాంకులటనా-
కులాన్పటతెతివాంకులటాయునలుసంకెతష్టళంబప్పినందు
చేతనెనమురివకసంకేతస్థళంబునకులాంనుబెరకము-
సెకుటిబెకనెపాంయునిదెన్సినెంకించెదయిను నెరయా
ననగు॥ అనుశయనకవెయసాంనలక్షణము

15 పూలుపూగనప్పేసంతపమునొప్పోయనలయిందలదంగనల్లమునే
కలయగ ఆకురాలినవిట నెల్లసంతసపాలిగెఖలలనే
నెలకొనెవారిధారవిధినక్రమము కుంజరయానవేవెయుకాలా
తశకులచకిత్రాశదశధాశదశప్రభలందవెలుందగనే

॥ముదితాలక్షణము॥

16 వదినయనస్వపాశబధిరవల్లభుండంగదిచాయబోయినే
వెనుదనలయుత్తమామలతిమున్నలునందులునన్ను [illegible]
నదినివిరంగనాయనునదియనన్ననిజెరలతాంగిపైన్నివతే
పూవులగనున్నమతప్పలనపూరితకంచునివపూవులెయనునే

॥సాహసికలక్షణము॥

17 వన్నెలక్రొత్తనాతుచునువేడుకనాథునివప్పనన్నవలకే
నెనలునములయునుమంచునననకాంతలయువృత్తవధునందయా
కన్నులముసిడారకకంటునుజేరియునువాత్తవ(స్త్రి)లై
వన్నెగకాంపందిరాగవనుబంధనమున్నట్లునపూర్ణతలలనే

18 ననునుదెరాచితంబుగపూలుపూలింపునల్లవురప
లున్నదిపుప్రతష్టాచమురయునంబరగను (ఉత్ప్రేక్ష)

రసమంజరి (అ) నాయికాభేదము

చతురాలక్షణము.....

(అ) కొంటుదిగంగజాతిరెనుకకుంభమునతేప్పనవెప్పావన
క్షేటునుబప్పునవృసరినెచెవినంగుక్షమాటదాటగా
నేటునకాలాడనుక్రొదనిసెప్పెవిశేషమునుబాసవాధుగా
చాటుమరియంగిబాంకెకలసాద్యములంచెటుమేలుకాంచితే

(అ) అపలాపించితేకొందనంబున(పి)యుంజప్పెటుకనసె
యునదఅపలాపచమురయునంబరగను। ఉత్ప్రేక్ష

వచతురాలక్షణము-

(అ) చెకటుమాడనచెవియుచెకనుజారునకాలచెరతం
జేనేసియుంటయునాతిడచెరెడుమునక్రొతెకజ్జరుప్రేమనే
జారెకలకూడుబోతెవసినుందరవారెనలనుంటుపూచకే
టెకటునెడుకొంటునదివిక్రచునెప్పవమ్మందువెదగనే

॥కన్నెకాలక్షణము॥

(అ) కనుబొమలుగానడుదకంటిగిచెంతలబుందంబుగా
మునునునివినారెకమునుబకునకమునాపునకనెవతంనమానన
పునదగకకరఠపు మునునం గరపునన్నెలక్షణమునే

కనుగొనె నీ ధన్య దిక్పతి కన్యకయా రాగ నవపుష్పులారగనే

౧౧ సర్వప్రధానమా త్రంబు ప్రధానంబుగా నకలంయందు

స్వల్పభేదము లకలచెసామాన్యయనంబరగు నట్టి సామా-

న్య లక్షణము

౧౨ తనయంగ సౌఖ్యంబు ఘనంచి నట్టి ధనమయి నిచట నిక్షేపించియుం

ప్రసన్నపాణిగానుండు పుష్పంబీనికి చెప్పుచున్నది

సకలంబునుండి లచా యంబెదితురువానం చాత్రులం గాంతకుని

జనసంభావ్యకధనంబు తులచే తెంచె రచన త్రాణ్యమునే

౧౩ సామాన్యయందు ఆగంతుగ సామాన్యయనవ్రంతిజ్ఞా

వంబుగా యందు అష్టి ఆగంతుగ సామాన్య లక్షణము-

౧౪ పతికి సధనస్థి పతులపాలుగనుండి తన కన్నివాళ్లనే

సతతనగోత్రభావము సభారతనుండి తానె యుండా కె యా

కతవికేతలనంబు కుతుకంబు నవిపుప్పుడు పెళ్లి వాయుకా

స్థితిగదిపెన భయగడనచేస్తదనె పెలి చెంతమెండుగనే

౧౫ కేవలపరకీయ సామాన్య లక్షణంబులు చెలుకస్త విధంబు



యుద్ధ తేయునకు సమమము త్రికరంబుగు కసుమద్ధ్యయంబు

న త్రయో దశభేదంబులుండగు కేవల స్వీయా స్వలక్షణా

ములను ద్వివిధంబులగు కేవల పరకీయా స్వలక్షణాంబులను

౨౦ చేకంబుగు సామాన్యా లక్షణంబును అంతరాళ లక్ష-

ణంబులు దాహరించితి యంక త్రివిధ నాయకులకు

న్నసముదాయుక విశేష లక్షణంబులుదాహరించెద యీ

నాయికలు గుణ విశేషంబుల వల్ల ఉత్తమ మధ్యమాధమ

౨౧ నాయికలును త్రివిధంబులగుదురు యందు ప్రియుం డు

అహితంబు చేసినను హితానువర్తన చేసెడి ఉ-

త్తమ నాయికయనందగు చేష్టలు న్లు ఉత్తమం గాదు

ను అట్టి ఉత్తమ నాయికా లక్షణము

౨౨ చెలువులు గుజ్జ చన్నుల చన్నుల త్రోవ శమమందు చేరన

సలవితమండ పాసరుచ చందనసాం రము లందు చూపురాల

కలవలపూజసే యముచుముకమ్మని తావులు గుమ్మరిల్లగా

లలనమ్మడు ప్రియోక్తి సుధలనివి దేవై చుక్కుండుమిన్నగ

౨౩ ప్రియుండు హితాహితంబు సేయగా తానునున్న హితా

చెప్పెటుచే సేది మధ్యమ యు సంబర గురు [illegible] మధ్యమా

యు కా లక్షణము.

౨౦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] లక్షణము.

౨౧ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] లక్షణము

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ [illegible] లక్షణము ॥

౨౨ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ [illegible] లక్షణము ॥

౨౩ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

యుక్తలు (పద్మినియు, చిత్రిణియు, శంఖినియు, హస్తినియు) ననఁ జతు
ర్విధంబు వర్ణించెద

౮౧ పద్మినులు ఉత్తమస్త్రీలు

పద్మినులు పరకీయలు యగుటవలెనే

ఉత్తమస్త్రీలనందగు

పద్మినులు ముగ్ధలు యగుటవలనఁ బాలస్త్రీలు

౮౨ పద్మినుల పరిభోగములు

పద్మినులు మానవతులయినప్పుడు పద్మినిక

పద్మినులు పాఠకులుగను

చిత్రిణి (స్త్రీ) పంచబాణ తరుణులయి

౮౩ పరకీయ నాయికలు అన్యసంభోగదుఃఖితయు

వి(ప్రలబ్ధ) గర్వితయు మానవతియు ననఁ (త్రి)విధనా

యికాభేదంబులంగలుగు అందు అన్యసంభోగదుఃఖిత

లక్షణము

౮౪ అలరునవతాంబుజముఖ

చెలియా ... ... ...

రసమంజరి (ప్ర)థమగుచ్ఛము

ఆలంబనవిభావదర్శనే(త్రి)యు

కవిశేఖరమైన కింశుకాభరణాంబుతి

వి(ప్రలబ్ధ) గర్వితయు మధ్య(మ)గర్వితయు ననఁ బ్రౌఢ

స్త్రీ గర్వితయు ననఁ ద్వివిధంబు అందు ప్రేమగర్వితాలక్షణ
ము

౮౫ నాకరిమయుత్తైనకత రమణీయము విభూషలు నేమిటికి

సకలము కలలాంకేళించి భూరసానివినేయుక కాకేపూజయై

చికితముదశాద(ప్ర) కనుసన్నలకే నటులయుంచునాడు వ

సుకరముగాఁ గనందలపిసు వ్యుల్లాసంగ కనుస్నసలందె

॥సౌందర్యగర్వితాలక్షణము॥

౮౬ పలుపులతేటనె యునిదువాఁ కనులుంజలజాళిపమానముల

తలకెనుసుతిఁ అస్యమాటలసుధారససావ్య్యముతెంచిమెచ్చ

చెలువునకిందంకేమియు కేశశరదబిల్లుగ దష్టనెచ్చె

నెలకెనుసాఁడుతానిమింతయునే గమగాఁ మదినెన్నగాతగు

౮౭ భమానంబు కలయుదిమానవతికా పున అష్టమానలక్ష

ణంబు వివరించెద పి)ంయుండు చేసిన యపరాధంబువల్ల

సూచితమైన చేష్టమానమనంబరగు। అష్టమానం
బుగురువుతుమధ్యంబును లఘువునన (త్రి)విధభేదంబువ
ష్టనిని। స్వల్పంరుత్వంబున పరివారంబగు మానంబు లఘు
మానంబు। కొంత (ప్ర)యాసంబున పరివారంబగు మా
నంబు మధ్యమంబు। అత్యంత (ప్ర)యాసంబున పరివా
రంబు మానంబు గురువనన గు। అసాధ్యంబగు మానం
బు రహాభాసంబు। అశ్వ(శ్రు)దశ్శనంబున మానంబుల
ఘువలనన గు। అనాగ్యనామ (గ్ర)హాణంబున వృష్టి సమా
నంబు మధ్యంబు। అనాస్వసంభైరాంగచిహ్నలు కేనగాం ప్ర
ష్టిన మానంబు గురువనందగు। అదనాకపుర యిలు
సుసంతోషంబుజేసిన మా(తం)బున పరివారంబ
గు మానంబు లఘువననగు। వివాదంబులనుల(త్రి)
నలుబెట్టుకున వలనను పరివారంబగు మానంబు మధ్య
మంబగు। హాద(ప్ర)నామంబులను దివాసంబరాషర

శరమంజరి (ప్ర)థమగుచ్ఛము

౨౧ గాంబు విష్ణుడను పరివారంబగు మానం గలరు మానందగు
యుష్టి మానంబు గలది మానసపతి। ఆంధ్రుల అన్య(స్త్రీ)ది
శేనంబున వృష్టిన మానలక్షణాయుల

౨౨ పెంపమ కంగనిం(క్రి)యకు తతిష్ఠి లను చెప్పను మానష్టక్రమం
కంపనవీలనొక్క యతండు కంఠు కితంబగున స్వాము స
నుంపునవే కనాయికుడు సెలవుల్లు బెట్టు మమ్మానాం
గింపగ వేదుకొంయిచ్చెడన శ్రీ సమానమరంగం దేవుడు
అనాసనాము (గ్ర)హాణంబు వృష్టిన మానలక్షణాం..

శ్లో చతినిష్ఠదానిపేరం

చిరచితనని(ర్జ)మునిపె తలచెట్టుకనాంచే

తలకగవృష్టుంపగదె

ఫలంటు గసెకొం మరాక్షేభాగం ధ్యంబు
అన్య(స్త్రీ)సంగమలక్షణంబులుబాం చెష్టలనగలరు మా
లక్షణము

౨౩ ఆలవడగాసపత్నిచెరగాం గుళ్ళలతృకష్టాలబ్బాం గ సం

కలితమగుగాగవచ్చితనరాంతునిజూచినయంతకంతగ్రీ
కలుషితమవ్వీలక్షణములకాంత దురంతవ్యగంతరాంతచి
ఆంకిడుకల్లవకాత్తికములలన్నయుకెంపుల్లులునింగనందిగ
ఆష్టవిధనాయికలకునవిధయంబులు....
...కిగానుసాష్టధినభపదాసనస్థకరయుచు
పెలయుటప్రపకసముప్పతిపిప్రలజ్జ
...లసపుతిపయుపులకలపోంతరిపయు
పరసప్రాషితపతిరాభినారికలసు
...కకయినానానస్వసయోగసయోగలక్షణాము..
...వింతగుపోవింపగనవేదముప్రక్రియునేకమున్నిదగ్నే
యుంతివిడంబాసంగదుసునెద్నికమున్నెవభుందుకయిన్న
సంతమునెంచివేదనలనారదుకొన్నికప్ర యుద్ధయగ
పంచునగరాకిప్రలపాటునసక్షరముభుసునంప్ర గ్నే
॥ప్రమాదిక్సైలక్షణాము॥

 62

౭౭ చెలియామనయుకుమనలు
వెలయుంగాభేదమ్మున వికవామగలు గుణ
కవిసియంభేదంబైనను
కలకవృగారతియును నగ వృకలభాషణముంతే
౭౮ యుట్టమధ్యా ప్రగలాభనాయికవికుపుకున్నధీరా
భేదంబునఆరుగుకన్యకాయారంగురు స్వాధీన
కవిచేప్పభేదంబులకప్టింపపన్నిద్ధ క్రైర ముఖ్యంయు సుఖ
వృష్టియన్నపదమాధువిధంబులదెన్నపరకియన్న
౭౯ సుకన్నకయునుగూఢపదిపోనువిధంబులదెన్న
సామాన్యవనితయునుగూఢపరకుపదియా
రంగురునాయుకన్యకాయాపదియారుగురు
నాయకలున్నప్రక్రైరు అవపడ్డవిశేషంబులన
౮౦ భేదపతిరా వాసకసజ్జిక విరహోత్కంఠిత విప్రలబ్ధ

ఖండిత। కలహాంతరిత। ప్రోషితపతిక। అభిసారిక న
నెనిమిది సిభేదవిధంబులై। యీయెనిమిదిభేదం
బులును। తొలుతచెప్పినపదియారుగురునాయి
కలుం గలుగు। విశ్లేషనాటయ్యి రెండువిధభేదం
బులయ్యె వీరికి ఉత్తమమధ్యమాధమాదిభేద(త్ర)
యంబున నవనాయికాటయ్యెనబదినాల్గువిధంబులయ్యె
వీరికిదివ్యాదిభేద(త్ర)యంబునుగూర్పవేయిన్నిసా
టయ్యె పైరెండువిధంబులయ్యె। యవిగాక జాతి
భేదంబులవలన బాంచినను యానాలుగాభేదంబు
లనంతరంబులగు। మరియు పుష్పకుట్రాదిభేదం
బులేవిగతి। స్వాధీనపతికాదిభేదంబు లెన్నదగు కన
ప్రాక్త(గ్రం)థంబులవారు కలుగనుదాహరించితి
రిగాపున యేనును పుష్పకస్వాధీనపతికాదిభేదంబు
లునిరూపించవలసెగనక నిరూపించితి మరియును



అష్టదళపద్మదళంబులందగు శ్రీ(త)యంబు కుసుమము
ల్లాదిపంచాదశపద్మదళంబులను చతుర్దశ వచనకేస
రంబులుగలకుసుమ (త్ర)యంబున (వ) ధము కృభము....

౧ శ్రీరంగధామవదనాం

భూరుహావిష్టాప్రహర్షప్రకటితగంధ

స్మేరాధరపల్లవంయుగు

శ్రీరంగేశ్వరియభీష్టసిద్ధిలాసంగ్రహ

అవధరింపుమయష్టవిధనాయికాలక్షణంబులుదాహ

రించెద....

౨ సరణిసాధనదవాసస్సజ్జికయును

వెలయువిరహోత్కసముత్కంఠవిప్రలబ్ధ

అరయుఖండితయునుకలహాంతరితయును

సరసప్రోషితపతికాభిసారికలును

౩ యీక్రమంబున అష్టవిధనాయికలయందుస్వాధీ

నపతికయనునదియుల్లఘుడుస్మితసన్నంగితయె

రిగితన యజ్ఞతకులాళేనుగా నదిచేపతి కలరియుదిస్వాధీనపతి

౭ కయునంబరగు॥ యాస్వాధీనపతిక మవనవిహారాదు

లున్నమదనమహోత్సవమున్నమధిహారంకారము లున్న

మునోరధావాప్తులున్నచే ష్టలుగా కలిగియుండు॥

అప్పుడు ముగ్ధాస్వాధీనపతికా లక్షణము

౧ గమకుచంబులం(గ)సిమకానుమకాంతడు యింగకెంబులన్

పికుదులమిన్నవి(ప్ర)ధిమ(ప్రీ)తిమనవ్వులవాప్తియుత్తేమున్

సరసటన్నవహో ధృతిమవ(శి)మ   పులపుంబిరానమున్

మెరవిదిరకేయున్నపతిమన్నరివ శ్రేనిచేమ చిత్తమా

॥మధ్యాస్వాధీనపతికాలక్షణము॥

౧ నరమున నేవిపట్టిమనుగుబ్బచనుంగవ రేయెంతయు నేకనే

విరివిలుజాడకేశకవివేశ రెయిసంగికవికన్న పెట్టినన్

సురుచిరకేలనా యిదనేచూపులజూపి(ప్రి)యానలాపుతై

సరసుడునాదుచెంతవిడజాలదిదే మనయుండునే చెలీ



॥(ప్రౌ)ఢాస్వాధీనపతికాలక్షణము॥

౭ పిలుపునవిూము కన్నులుసు వాతెరపల్లలువే స్నేహమున్

చెలువగుచున్నలేక సరితేర ధిషింప్రేమనవ్వినా మనన్

తెలియుగవాసె   గమున్నెక్షుద వింగలస్నేవనిల్పిదా

చెలియొకయ ప్పాడుపయికయకవేయకభేదబ్రోదనన్

॥పరకీయాస్వాధీనపతికాలక్షణము॥

౮ నిలయముననే నిజాంగనలునేరకువేయుతనే(తీ)యుండియున్

పులుపులుపల్లపల్లవమునకంకణారయ్యారస్యణాతచెలంగగా

పలుచినవారులుండియునువల్లభుచూపులువే షెయినాయున్

దలగపుపాకార్యకానననివితదిసఖీజనసమ్ముఖంబులన్

॥సామాన్యాస్వాధీనపతికాలక్షణము॥

౯ కలరింటబుదుస్వసదాసమున(తు)లపారికల్లోలలలో కేష్టణాల్

పలుపుస్నేటవిభుండుమున్నదకళాదాసెక్షాంతినంచకనన్

పలుమారుగన్నతేసిరత్నకనకములిష్టైదినుంటిచిష్టుమన్

తలఁగండెముచిత్రమోచవితర్పతాపముప్పేరాదెంతయున్

॥ప్రథమకుసుమము॥

౧౦ అప్పుడుప్రియుండురాగలఁడనిసురతసన్నాహంబుచే
సితాంసలంకరించుకొనియెడుదానిఁ బూంబునదివాసకసజ్జిక
యనంబరగుఁ దీనిచేష్టలుమనోరథాప్రాప్తులుస్వసజ్జి

౧౧ పరిపాశంబునకుఁదూతికాప్రేతియుభోగ్యవస్తుసంపా
దనంబునుఁబాక్షవిలోకనంబునుమొదలుగాఁగలచేష్ట
లుస్ఫుభావికంబులు। ఉత్కంఠితవాసకసజ్జికాలక్షణ
ము

౧౨ చెలియతపోరముగాదృచుఁదెరిపెడుప్రేకాత్రచున్నతా
నెలమిందపవలుండునిండుచునిజాంచేష్టసేకూపక్రియత
పలయుంపంగవిన్ప్రాభిషస్త్రితుయుసప్రధాకులాపాంగద్యై
కలదికాంకాచుమిష్టుండువచ్చుతెలుప్పంగాంచుఁజలంనిధిష్యై

॥ముద్రాసవాసకసజ్జికాలక్షణము॥

౧౩ చెలులకేసేరవ్రజాపుగతిచిత్రముత్తైతగకాక్షపాలకముల
సురపులమాంగత్తేగుప్పబూచిన్వేలనెబూచుమూర్తముల్



కెలనసఖిపభూషాజకేషముదాల్చినమాత్రభూషి
లలనచెరిత్రకెళ్ళనిపాళ్ళాపాళిసప్పవుకుండునైష్ఠదిన

॥ప్రోషితవాసకసజ్జికాలక్షణము॥

౧౪ ఘుండుగమనెసెన్నిశ్చిదిఫెక్రిగభూతుతనేలపెనిద్ర
చందనవేయుకాము కురజాలముతల్పముపంతదిచేతా
నందముమాందఱిఫాకుచిపెన్నెమస్సుమోవశిపేలులకల్లగా
నిందునిభాస్యబూచుకఁడదంపునవాధుడువచ్చుమార్గముల్

॥పరకీయవాసకసజ్జికాలక్షణము॥

౧౫ లలిగాయుత్తమునిత్రబుద్ధివదిచెల్లఁజేసిదీపంబునన్
six
కెలనన్సాంద్రకెప్పాతప్పాతబువతిసంకేతంబుగాఁబట్టుచున్
లలితాపత్రితపాంష్పోన్మదపైచెలికప్పాలాంతలతాంతునంరద్దై
ములకునాధుడువచ్చెనేపుపిపిబూచున్సయత్నహస్తంబులన్

సామాన్యవాసకసజ్జికాలక్షణము

౧౬ వెరపున జంటఁ గైకముఁ వెచ్చితుకుర్కె కరంకనాంబులన్

దారుణపుగతి నావిధానము తుకు పారవుగుబ్బలు మెసనెంటగా

మురువుసరాంచ రాగుబలుకుబ్బిలలాడగ వారకాంతలా

సరసపటురహాత్తనుసారవులందునికెరాస్త్రైమారగగ్గే

॥ స్వీయకుసుమము ॥

౭ వసంతతపత్తకుసనకునా యికుడు లుంరారాతాయును నివిర

దాంబుచెతచింతించెదివిరహోత్కంఠితయగుపదినచేష్టలు

అరతిస్సంతాపజృంభాయునున్నశరీరంబిస్సెటపనకంపము

స్రసిపసురసపటిటలతేటాపిపులుకిసెదిన్నకల్గులబ్బుము

ముగ్ధావిరహోత్కంఠితలక్షణము

౮ రచ్చినృపతిరాకడెదెమువురియు యెణాక్షితొంగాంచనా

యుంచుకచింతిలునెచ్చెవిన్నుడుపడెంత్రైనన్నపద్మినిగ్గన్న

దించునెపి నిదురాప్పంచకితడ్వనేశజమ్మెచూడవు

కంచిత్తి మధురాకపాంప్నరుబచెక్కిస్నేహపాంచుస్వెదిగ

॥ మధ్యావిరహోత్కంఠితాలక్షణము ॥

౯ టులువేగొపోడునెచ్చెలియుపిలువనదాగ్గవవి(స)ఙవచె

రసమంజరి ద్వితీయస్తబకము

నిలిచెనె తేకరెయుక్షసరసరజగంధికిధిస్రైనాయుని

కల్లమువిమందిభాష్పములు (గ)ద్దగనుండులతాంగివేగనిం

చెలితసువర్ణకీతకిరజంబులులకన్నులదాలసెపంబునన్

॥ (ప్రౌ)ఢవిరహోత్కంఠితాలక్షణము ॥

౧౦ తల్లవినవేళు(తి)లుకితం(తి)వినవెమవరించరకారవా

చల్లనిచుప్పవతాడువరసాలవునెచ్చెలివిప్పనకుంజవా

పల్లవభద్రైనవాధవుడువైనానిటకేలరాడునా

తల్లడమల్లతిరనిదితధ్వముగావవరించిపల్కవే

॥ పరకీయావిరహోత్కంఠితాలక్షణము ॥

౧౧ వనవమునవిల్లితిజలదవారికణంబులతానవాశ్రితి

వినసిజుపూజచేసితనివాటకిపుష్పసపూలరాత్రిని

ననుపుగజాగర(వ)తమునందితిసిగ్గనుదానమిచ్చియూ

ఘనతపమారచించియునుకాంతుడురాడుప్రసన్నడేమగొ

॥ సామాన్యావిరహోత్కంఠితాలక్షణము ॥

౧౨ కాంతుడురాడదేమొయొకకామినిచేరసుకాకయుంచుతా

చింతసేయున శక్యమెంచెదరు చిత్రముతో ఘనభాష్యధారసే
(త్రాం)తమునందు జాల్గొనన భా(గ)ములన్ వివారవిభ్రమయు
ప్రాంత ధనాభిలాష వెలయాలు దిశల్ గనుగాం తరాక్షి రష్టై
॥ త్రైతయస్నికుసుమము ॥
౨౩ సంకేత జష్టశంబున వతినికా నక వంచింపజైదివాసకులప్త్యే
దయుదత్సనది వి(ప)లబ్ధ(అ)వి(ప)లబాడ్డచే ష్టలు అభ్యంత
వేదనాస్సని యుష్మారళులఖ్యస్సాస భిజమల దూరుశైనదిన్ని
కెత్తెరు నించే దిన్ని మూర్ఛశ్లే దిన్నిగాసుం ఋసు అష్టు-
ము గాడ్డవి(ప)లబ్ధా లక్షణాము
౨౪ చెలువ్ఫలుతప్పుబాసపగజేసిని కుంజపుచెజ్జునచ్చి ర్గన్
నెలకొనినాడు వేమగనినిల్చి యునిల్చినతత్తరంబునన్
లవితపుడ(భ్ర)మ(ద్భు) మరలాస్సదపుత్త్రైతులుప్పతిల్లగా
సెలపుబిసాళి వేచెదరు భూప్రులజూచెన వ్రాడచెంతలన్
॥ మధ్యాశ్వి వి(ప్ర)లబ్ధా లక్షణము ॥
౨౫ (చరువదనాలతాంగియొకబాయుగకెక్కిశైవాంబుచేరియున్

బరువడిధాతఁ జేకపటభాషలవంచితయన్యోన్యంబుతా
పరిదిగనానను(ష్టు)మరపెక్కలునింపుచు పల్లవాళి తో
గెరలుచు ప్రుక్షు దంభమున కేళినికుంజమునన్ వినింపుగఁ

౨౯ ప్రసూన్నపభోగచవిస్ఫూర్తుం(భా)తస్కరాలమందుప
జ్ఞపతనిజాచక్రాపించెదిఖండితయొరు నంబరగు।
దనిచే ష్ఠిలు।(ఆ)స్యటలాపమలుస్స్న।చింతా సంతాపని
శ్వాసములున్న।నిశ్శేరగందియొరాకకుంఝుటయొ।కెన్నెరు
నింపుటయొ।కల్గునిట్టిపియు।ముగ్ధఖండితాలక్షణము..

౩౦ చెన్నగనేయుదన్నలశచిన్నశఖే మని రేయిమ్యైనతా
నెన్నికమారగానదుగనెచతలంచునపోధరెంతయుఁ
మన్ననజేరము ష్టువగఘష్టు జెతమ్మనమారచేతులుఁ
గన్నులకప్పుము ష్టుటకు గానన పల్లవుడింగితజ్ఞుడై

॥మధ్యాఖండితాలక్షణము॥

౩౧ కులుకుబిసాళినిష్ఠురపుగుబ్బల(హో)ఘమ్మైపటునే టునఁ
పలుష్పులుమారు(పా)ణపభుపక్షము గెన్నిదెపెదయూశ్చలఁ



పలుమరుదింపదేమనుపల్కుచుతత్తరమందెపెకువఁ
మలయురజగంధిపేగములభమజ్జనరేఖలమాట్రిభ్రాష్టములఁ

॥(ప్ర)గల్భాఖండితలక్షణము॥

౩౨ పరసతిపాదకుంకుమము ఫాలమునందునసాధ్యజూచియే
పరుషములాడగారువెగబారగజూడదుమాముహాబిబిబ్బ
త్తరపుమరుంగుబాష్పనతన్వి(ప్ర)భాతసుమంగళంబుగా
వారువెగచేతనన్నిలువుటద్దముసైకుని జూపెనేర్పునఁ

॥పరకీయాఖండితాలక్షణము॥

౩౩ సారసనే(త్రి)యెయ్యెత్తురినసందెపిదండలనెల్కపెక్కులఁ
తీరగునాడుకంకమునుతెల్లమొగాఁకనియున్నదైతిచే
సారెకుకాషపాత్రములునల్పదువాల్గానగోటమాటులఁ
దూరపుసందులంగునలజాతిపియుగంబున బిమ్మభాష్పములఁ

॥సామాన్యఖండితాలక్షణము॥

౩౪ గురుతుగనేదుపక్షముననుబ్బులకైట్టకెనంగనయెన్ననే
పెరపునజూచియెరాతుఁముసొవిడుకెకిష్టునసొమ్ముదక్కితే
యురపుగనెంకెనెపయునయుమ్మనుదున్నెలయాలుజాతుఁని

కరములు బట్టి ప్రియాంచె కరకంకణామయుఁ పతినిప్పై రంగగఁ

॥పంచమకుసుమము॥

౩౫ పతిని నిరాకరించి ప్రేమ కరించి లలిత మానం చేసి వెక్కి సెక్కి
నతకుమా తపశ్చత్తాపరాప్తి ప్రథమ కలహాంతరిత
యగు। యానాంతకకు చేష్టలు। భ్రమాను। పతితాప
ము నిశ్శాంత్యులుస్సంతాపవేదనా ప్రలాప
ములు ఉన్న కలుగుల అట్టి ముగ్ధా కలహాంతరితా లక్షణము

౩౬ లవెనుకొని ప్రాణనాథుడు కనిపెడదు సిగ్గున నాప్తవతా సఖి
జనములతో దనమియని సన్నలదెల్పుదు చెందనానిలం
బానరకగదికరవిక్రమైన ప్రాణవిభూతికి ధృతరాంతరాత్మ
చినుకనవాంగభాష్పములు స్రుక్కు చుస్తే రంబుగఁ

॥మధ్యా కలహాంతరితా లక్షణము॥

౩౭ తెలివి విభిగా సఖి పతికి దెల్పుగ తీరదు దుఃఖమం తయు
తెలిపెద నన్న నామనమున దిగ్గున సిగ్గుయుగ్గులాడెదుఁ
వలదని కేల్కట్టులందు తనవల్లభు తోకలహాంబు చెందదయుఁ
చెలులకు దెల్పదెవిరియు వచింపదు గాని మితాత్తదాంతరిచ్చై



రసమంజరి ప్రతిపద్య గ్రంథము

॥ప్రౌఢ కలహాంతరితా లక్షణము॥

౩౮ సులయుగనే త్రిదూమిగులనోణిదున దగనేలనయప్పదరా
పలువరువాస్త్రీకరాధముల పన్నదదేమి మకే కరాబ్జము
చలమున దోరసాజ్ఞ యుకసఖ్యములు గా కలహాంచననేయుచే
వలనదు దైవదృష్టులగు వాస్కరవేరుంగులుదా పాతాదృఁ

॥పరకీయా కలహాంతరితా లక్షణము॥

౩౯ ప్రాలశనుద్ధర్త్నవిత్తవయుదాపాదయును లజ్జయును గట్టిప్రాభయ
కలగు రుధృ లఘుత్వము సుగాచరువావాసువెల్లరాల్పత్రై
యులవడనే మనోజ్ఞ కరకంఠు విభుస్తతాకే ప్రియ్మ వఁ
వలశనుకోపమందిబలవంతుకురాడె విధాత యేదొకఁ

॥సామాన్య కలహాంతరిత॥

౪౦ యిటజయుకరాసుకైజనము వెప్పరివల్లశ్రీ హంబుచేర యెరా
వెడవిలురా యుడట్టి ఘనవేరు డెవ్వరా వనిబంటునయప్పే
తడయు కనట్టిదాత యెయుక తప్పులనుస్పకశ ప్రియ్మ టంటవారే
పెడ వెటుయిందువా యువతిభృందము కెల్లనుజ దుష్టబద్ధగఁ

॥షష్ఠకుసుమము॥

పతిదేశాంతరానికిఁ బోయియుండగా వాని కులపడెనా
యుండెఁ బ్రోషితపతికయగు (దీనికి దశావస్థలు చేష్టలు) ము-
గ్ధాప్రోషితపతికాలక్షణము . . .

౮౧ కేవలదుఃఖమందియు సఖీతతి తావచిలుం పనోర్థి తా
నైపలశయవ్వనేని యుసేస్సపడుసిగ్గున పట్టింపగా
నావలగద్గదస్వరము నందును చిందుదు భాష్పబిందువుల్
బాకఁజూడదేయురుంగుమది బాముపహించుదురంతతాపముల్

॥మధ్యాప్రోషితపతికా॥

౮౨ చేరయుమున్నగట్టునదిచేతులనెత్తుచుఁ గంకణాంబులే
తేరకగుఱత్త్రిరాంచియువతీమణి కామునుబున్నదేకవా
బూరము దాశిరమ్ముంకరణాపూర్ణవసంతము పాడుత్వ వంబులన్
వేడుగదీరాచెన్నెలయునువింతలు కారణమిమ్మ దెల్పవే

॥ప్రౌఢాప్రోషితపతికా॥

౮౩ ముఱువుచలంగుతట్టునును వెయ్గవిదండలువుంత్రపుస్సరుల్
బరువడిరత్నకాంచివిభూషనము తేరాజేనికరాండయుక్తిలూ
ధైరవునాయుద్రాసనికనున్నదుశేడుయుచుటంచుచూడగా

పేరవ్వనసందిదండలతావిగమ్మచేరు నుపానీయమూలమున్

॥పరకీయాప్రోషితభర్తృకాలక్షణము॥

౮౪ ఆత్రేయుఁగంగుసేరబోములంటుదుర్జీబాహుస్సంగమ్మాచుతా
నిత్యరిపాంధారణికస్సేసమగునేరాం యునితెరాంక్షకాండల్
ధైర్యకవాటలాకేచెలిపల్లులనుత్తరమున్నైనాంత్రి లో
చిత్తరివేదియురాపీనాడుబుద్ధిమచిత్తమువిత్తరింపగన్

॥సామాన్యాప్రోషితపతికాలక్షణము॥

౮౫ విరివిగనానసావిరహావేదనచేనగుప్రవిశించిన
త్రీరగతరాంతుఁడేమగుడవచ్చినపాత్రమువచ్చిగూరితా
మరసముకిస్సలక్షేమరిపువామటకవాకిటనిల్పివేస్తమున్
చిరముగబాష్పబిందువులుచిందుపురాంగనవేంగలంబుగన్

॥స్వప్నముకుసుమములు॥

౮౬ ఉత్తమనాయకుశకొణుప్రాప్యభిసరించేస్త్రీనాయకుస్త్రీయభిస
రింపచేసేస్త్రీ అభిసారికయునందగు। యానాయకచే
ష్టలు సమయోచితస్సభూషణములు ధరియించిదిస్త్రీ
కానుబుద్ధినిపునాతాను కపటము స్వసామాన్యమును స్త్రీలక్ష
ణములు। స్వీయాన్యభిసారికా పరకీయాభిసారికలకు ప్రకృతి

రేఫయుక్తప్రాసముండు। ముగాఢభిన్నసారకాలక్షణము

౮౭ పరగఁ వారిచ్ఛాఁ త్రిశుంఢదర్పఁ ప్రస్ఫుటసౌమిత్ర్యము
మెరుపుందూ తక్రీల పారిచిమిరా నీకంబుజ ప్లవ్యం
పరకేల్లాన్నస సుమం త్రమతె పవిక వారశ్శెఁ రైలినాంకైతికా
త్రైరకలంజంబున చేరవెళయుదముగాఢసిగ్గ బాంలంపవే

॥ముద్రాభిన్నసారకాలక్షణము॥

౮౮ తెరుపునసప్తమునదినెనివప్పెనినివదేవలకా
కరిముగుమంధ్యభా పర్ణాకుకంపముబంధేదువారవప్పేర్వ
పెరవళతరవచ్చుతమవేళలసుప్రత్తెగాగ్గెవిచ్చున
వరంయుగముష్ప్రభారపనసావలపెా విదేదమిచే పెదఁ

॥ప్రౌఢాభిన్నసారకా॥

౮౯ గురుమచభాకర్దరుసపకూమలపల్లవపాడభాదిన్ప్రై
పెరవకనాఢుచేరగలవేచిలువికటునందుకేమయా
సరసిజగంధిసూనశరసారథిభావాకళానిరూఢిచే
సురపతిగునాపు పార్థరభూఢ్యతినెందిభయంబిచేకయంకిన

కసవుంజరిఖ్యచుయిప్రసుచ్ఛిపు

॥పరశయాన్నభిన్నారక॥

౯౦ అలయంబుభిన్నసారకాంతనలకంఠరికేసరియేగణింపగా
జలదధుభ్యాసుపుండలయుకుసంతపసంభివెలుంగుపరుస్పై
కలపలశయిస్నికెపకలూనిసమేకదేకనిశాలయూ
పలయకుజగంధిరూవినువిపూగఁముపూర్ణముకుందలంపగఁ

॥జాతిసభిన్నసారకా॥

౯౧ చలగుమణుంగునష్టినిరపత్రనిగంధములందిప్రభలఁ
కలకలనప్పనపుష్పచలగఁపలువిస్ఫలవేళవదాడునిఁ
గలయుగబాలుజెరనలకంతుడుప్రానినబానమేయగా
కళపళముండసప్తచవికెస్సనపల్లుగువింపదాకికే

॥విసాభిన్నసారకా॥

౯౨ జలములప్రత్నాధిపతిబాశరకంధరబల్లుబంతినఁ
జెనకునియూరవింతుగలపెఛ్యలుపుష్పలుముందప్రైసబాలే
పనిగలయుప్లనిప్రేయుడబాటుగకాముకామునిపునాల
గునవెమెకేశికంబపములపూడుచుపాడుచుఫూయుయుజ్ఞరుఁ

॥ప్రేయాన్నభిన్నసారకా॥

78

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] విరహోద్వేగం

కలుగుతున్నదనుకొనుట స్వాధీనపతికాయందు అంతర్భావం

౯౧ [illegible] అభిసారికా [illegible]

[illegible] అంతర్భావంబు [illegible]

[illegible] అంతర్భావంబు [illegible] అంత

[illegible]

౯౨ [illegible] లక్షణము [illegible]

[illegible] ప్రవత్స్యత్పతికయందు [illegible]

[illegible]

[illegible]

ప్రవత్స్యత్పతికా లక్షణము

౯౩ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

రసమంజరి ద్వితీయ [illegible]

॥ మధ్యా ప్రవత్స్యత్పతికా ॥

౯౪ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ ప్రౌఢా ప్రవత్స్యత్పతికా ॥

౯౫ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ పరకీయా ప్రవత్స్యత్పతికా ॥

౯౬ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ సామాన్యా ప్రవత్స్యత్పతికా ॥

౬౭ పతకుడు నెవ్వ ఫా కకనిష్ఠ సమప్రా యుదమున్నపా (త్రి)లా
యుడయున్నేమనుచక్రి వలయుంబులజా కసునేదు వుంగరం
బఖిలలోకముసంగసంగరమునందు ధరించెదకంకణంబు గా
జాదకక యుష్మటుంచు పలచెద యేధా చునె టున్వెటున్నయున్
॥నవకుసుమంమయు॥
౬౮ యుతగా కవ్రా క్షి (గ్రం)థంబులవా రుడినోం బిరగనకనున్న
షవదేశాంతరంబున నుండి న్ని (అ)వ్వుడురాగజూచినదిగ
నకనున్నసమా గ్నే శ్రుతికి యునపది యుడనా యుకితల్పం
బదుగనవవిధనా యుకాలక్ష్మణంబులయుండున్న (వ) వస్వ
౬౯ స్తుతికకుపలనే (బ్రం)తబానితంబుగా దుగననకనున్న సవె
షనందా (శ్రు) విశవే పశాంతులుగతిగినందు వల్లనున్న
(బ్రం)గికరంపవలస యునా యుకాలక్ష్మీరామయు పతి ఆజ్ఞ
సావెదేనాంతరంబున నుండిరాగా జూచిన సవాగక్షే
౭౦ శ్రుతిరా యుసందగు వెనెట్టిష్టలు సధ్వి స్వవెనా డమున్న హా
రాత్నలకలునున్న అజ్ఞతా లోకసమున్న (వా) స్థిరశాం ప
శాంతిన్ని స్థితప్రా కెరాళి శాన్యవా ఘూ ష్ఠనము స్త్ర మను

కసవుంజరక్షి తేయుమన్నెము
వికా సవా వా (శ్రు)సిద్ధమెనా రక్షవములునన్న నిష్ఠెరవా
యువిస్రాచె ష్ఠలు యుష్ఠ్రసవా గమృ ష్ఠ్రత్రాలక్షీరాంబు
లుదా వా రించెద మంగ ధ్రసవా గక్షె ష్ఠతరా॥
౭౧ చిరవములగరా డదెవయు యునిచంతలివా గ్గవలనిక్రి బూదమ్
ష్ఠురమకునారుమండవదిదెరగువచ్చెనా భుజూచిబ
త్రికకుచకుంభప్రష్ఠకగాధారలవా ష్టె వెయుసంగినప్రష్ఠి
విరులనుప్రా జజె సెకదువె సెచనన్నదకంయుచా యుకున్
॥మధ్యాసవా గక్షె ష్ఠతరా॥
౭౨ ప్రదవినకా ప్రదా రవయునను యుదక్షెనా భుజూచి
కదినకవుంగనంపరమకంజా నకించసయుంతంబా యుజ్ఞ
పదలవయుబంధునిష్ఠభయుప్రష్ఠ కుశా వా లదిష్ఠతా ష్ఠ
కదలకనెష్ఠ కుష్మజగికవ్మనిచిత్రరుబా వ్య త్రై వె
॥(వ)దా సవా గక్షె ష్ఠతరా॥
౭౩ కష్ఠలప్రత్రరంపువతిగుజ్జలనసంగదకంబుపెా యుకి
వష్ఠగనప్రష్ఠకెష్ఠపతివచ్చెనె వష్ఠెన రమెవదెష్ఠెనె
సష్ఠతప్రా ష్ఠచం(ద్రు)నకుచల్లనకష్ఠ్మసవమ్మకంచుకె

తిన్నని చిత్రపల్లకి కడతి యిచ్చిన [illegible]

॥ [illegible] సవాంగ [illegible] ॥

౧౯ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ [illegible] సవాంగ [illegible] ॥

౨౦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ [illegible] ॥

౨౧ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] అలంకరించె లక్ష్మ[illegible]

౨౨ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ [illegible] ॥

౨౩ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ [illegible] ॥

౨౪ [illegible]

[illegible]

[illegible]

జ్ఞనుచేటులా(గ)చెంచుపుటుచెంచెలవుత్తచకోరంగరాజ్యముల్

॥పరిపూర్ణస లక్షణము॥

౮౦ చెలులుదశావతారవులు చి(త్ర)ములందిశిఖించియుందులౌ
వెలయుగస్వప్రమాక్రితికి విస్ఫుటనామమతెల్పువారాయుసౌ
ఢులఢులసిగ్గనిగ్గలుగతెంగవిశెప్పుల గుప్పుశింపగా
జివిజివిము దఢవేనగప్రచేతనేయుత్తిరమచ్చెశేతయుం
(ప్రి)యుఢుసభ్నిపరివాసంచే నేటుట్టునాయుకనుపరివా
సంచే నేలక్షణాము ----

౮౧ చెలవులనచిల్లచేసిబావుష్ట గలజేసును మాకునెచ్చెలుల
పిచిచినవూటలా ఢనన(ప్రే)మనుకృష్ణడు కేరిసప్పిన
కులుకుడురుంగ్రమావిపలు కుపెత్తచుకుక్రియుత్తువింపు
జెలకుంపరాధ్యనక్రితులు నింబ్రుచుటామురవాంచిసిగ్గున
గా త్రివాసెపారవారంగనమూతి కయుకంబరగు॥ సంపుష్ట
నచేవేదాం న్నవిరహాంతివేపిదిన్ని దినివేప్రదివాస్యగమను(ప్ర)ంచు
సంపుష్టనాలక్షణాము ---

౮౨ కసికులుమెచ్చిగానిపుడు రాతిరియుంయనెసంచిన్నవికటుల్



జసశకదంబనాంబరవిలాసము పందిశలా(క)మించెన
యస్సిసముశరుండును వ్రేలవిభాశ(స్ప్ర)యునిక్రిడరత్నాక్రితంబు(వ)
యమునపరిపరాటకేలసమరెరాబిచక్రి ష్టి వయువర్జి మాంపవే

॥విరహాంతెల్పులక్షణాము॥

౮౩ సరసజేక్షణాక్రిష్ణ దేవవినుమానసప్తంబు నాపాటుమత
పరకర్ణాధదశాంత దేవకశిరాభావంబునంచిందఢు
నరయుస్వప్నపద(ప్ర)మాణసిరత్నప్రవాంబుప్రాంతంప్రవా
ద్రరసప్తంబుమవిశంధకారరవాంతష్ఠంబంది(శ్రీ)సింపగ
॥స్వప్నపద్ధంబుల ఏకాదశకుసుమము॥ ష్టిప్తదద
రంబును చతుర్దశకేసరంబులు॥ త్రితయస్తకుసుమ
ము ----

శ్రీ

శ్రీరంగధామ మునకవి

ధాత్రిని తమకరశకలాంపధగధగిత బిలుచా ౧

భారమా కుత్తుకలయుగమా

శ్రీరంగశ్రీరియుడేష్టసిద్ధలాసంగ ౬

అపధరంపు ముల్లెంగా రరసంబు నకు నాయికా నాయి

కలుభేయము మున్ననిరూపింపదగినవిగను కయుం కనా

యుకలక్షణాంబులు ధాపారించెద అందు నాయికలు

త్రివిధంబు పతియు| ఉపపతియు| వైశికుడు నన త్రివి

ధంబు అందు విధ్యుక్త పాణిగ్రహణంబు సేసిన

వాఁడే యున్న తండు పతియనంబరగు| ఆపతిలక్షణంబె

ట్లనిన

౩ సరససుధాకరాంబుజలసు చెల్లగ చిందుకొను చందమామప్పె
నెరయయు షణ్ముఖపుత్రులు మూడగనే యొయు మదేవి వానసుఖ
పరిసర వారా నిజలలపంబులు దగ్గమువారిక్కెదె ల్లదగ
నీకుసగురుసుండచేనగిరి దేవసుశాంతి వపాంప కుండగ
౪ యుష్మపతింయునను అనుకూలుండు దక్షిణుండు ధృష్టుడు
శఠుడు నను చాతుర్విధంబుల తెల్పగా బుద్ధింబులు గౌడాబలు
కంబడువయుష్మనని సార్వభౌములను స్వపరాంగనా పరా
ఙ్ముఖుండై సర్వదా అనురక్తుండగువాడు అనుకూలనా
యకుండ నంబరగు అట్టి అనుకూలనాయకుని లక్షణము
౫ కనుధప్పదుప్పె మందులని పల్లభుస్త్రీలము బెండుకొనవా
డెను ముల్లప్పె త్రిసంగ నుడుమస్త్వ దమణాంబు నవారచంతనే
ప్రసగవులు దండకావనవము పుష్పదేగాగగిరిం(దు)నెకయుబ
పసగగనస్త్ర గారికె రియుంపు గకాం నక్కువచ్చు బుంబుగ
సకలనాయకుల యుండు స్వసమ్మైనసమానమూగంక
అవాడు దక్షిణానాయకుండగు అట్టి దక్షిణానాయకుని



లక్షణము
౬ ఎవండు నను న్నవారు పరిచి ష్టవిలాసిచిన సంద క్రైనసే
నిండరి యెవండును సక్షిరియుగనే (తి)యుని పృథ సంపు సంచితా
సంధవము విరావికవావృత్తి గంధయుక్తి ముధుసూధనుండు యుం
ప్రుండగవేమి సిద్ధుల్లలుకలూరగవిచ్ఛి దరస్సి తుండునై
౭ నిస్సంకంగా నేరంజేసి పుండన్ని నాయిచునెయుంతపరి వారండ
నా పూకమురిన్ని (పి)యుంచి షైవాడు ధృష్టనాయకుండ
సంబరగు అట్టి ధృష్టనాయకుని లక్షణము
౮ విరివికదారపారిరములు (ప్రే)యుచుతాకివివెళ్ళనెట్టనగ
గెరిమువిభుండు దూరముననుకెనుచుండెను శయ్యపంతలు
కలవలయుంబునే పెకదరగ కృనవతాపెతకంగవచ్చి నే
పరపడవి ప్పునకేము గుడకొప్పెమునకెపపశిం చినచిరి
గాంతుల యుండుకె పడుము సెయును సముద్రగింకనునా
యకుండగు అట్టి శఠనాయకుని లక్షణము
౯ విరిసరికెపుష్పనందురిను వింతగ కస్తూరిబాష్పపత్రియు

సరసత్వపాకరము తగఁబదలసప్రత్తికాలు నివిష్టి సించినకే

పాంకుప్రగకాంబికాగుణాదియుందారకముగా సపరించుకాయుగా

దనస్ఫుటకేలప్రాంకకము దివేదివచిత్రరి తత్త్రరింపగకే

॥ ప్రథమకుసుమము ॥

ఇచాకపాని కిపాతదగు పాటు ఉపపతిఁయు సంబరుగు(అ

ఉపపతిలక్షణాము ...

౧౦ మెలగిదికింకచేతనసమషిత చూడగరాదు వేడుకే

పలయునినాదభేదసుఖ్యై ఖరికా గిటుచే ర్భురాదుగా

తులుకుమెరుంగుపెంపివలుకుల్పలుకై సంయుగరాజునెప్పదికే

కలవుణకితత్తుకల్గుదుపకాంతునెప్పుడు కెప్పుడెయుంతికికే

౧౧ ఉపపత్నిలఅసుకాలద్రిష్టిదక్షిణాకరక్షభేదంబులనా

ల్గువిధంబులై యుండు। అందుకరక్షంబని యుతక్కై యుండు

మునియుసు। పకలప్రై పెపేఖాగరసికుండు పైసికుండనంబ

రగుటఅల్లు ప్రైసికనాయికలక్షణాము ...

౧౨ సెలసెనప్పాంచికింకగా షుకుల్లుగప్రేమయుకకంతపాశికిం

చలరగవింతకూగిబకదారకవంబులుగుల్లు చూపులకే

కసమంజరి శ్రీ తిరుమల తాతాచార్యుకృతము

కలయువోలంకకన్నుమగాకానుకతే పపదంపపెసుండునక

మలవెసుపాకకాంతరతిమెప్పైదనే పలరాజుసాక్షిగకే

౧౩ ప్రైసికనాయికుండు ఉత్తముమధ్యమాధమ ప్రైదంబుల(అ

విధంబులగు(ప్ర)యుకుచెంచకూపమ్మునా పుత్రి అపవా

రిపరాయెంగుండగుపా త్రుత్తముండు। అధ్ధమమత్తమప్రై

సికాలక్షణాము ...



౧౪ అగడుగపాక స్వేచ్ఛా స్వేపరివాసపయుమాని విరేలాచనాన్నివుల

వింగులనకూణత్నైనకనిమెచ్చుబుగుజ్జులిద(ప్ర)కాంకముల

వినవగరితాపేవనికిననెప్పురివాంతు వేళవప్పుదికే

సుగుసులుబూడుగాక యుసుమునేనిలుంబుట్టులయూనుగాంబుకని

దయుంబుసుకోవయుసులక్ష్మయునను। పూంతికామత్రి

దయుండుక్రితాప్రిక్రిక్షైమమారంబు తేనివాడుఅధమ

దప్రైసికాధమలక్షణాము ...

౧౫ నాయికుపులక్షణయుకరుగాసత్త్వకలాపభేదమ్మైకతిక్కం

లేయసుకబూబినావుదిరెయుకించుకయెయుంచగపుష్పాగాపువకే

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

చెలువుగ తానశ్వా ఘుడనె చెప్పెను మెచ్చు టూకిం గలుంబెదనే
అనఘుష్ణుం డగునా రసుకుం డురసాభా సురుం డగు రెకుల్లనిన...
౨౨ పెలతిరుం రుప్పెరుం గననిఫ్రా ప్రుబతా టకెవుం టూ బెరితో
సెలబప్రనబా వగధ్రేవునజూ బితివె దమువె దుశలగా
బవివుని గుబ్బవె వర దగ పంరస్సదిబా బా తనె మజె సినా
రసుల మునినిం గెతం బెరుగతే మటవాని నెరుంగచె సెదనే
౨౩ నాయుకలకువతి సెనా రసుకుల కుభేదం బులుగలదనిరసుం
తపసిడు నా యుకలకు రుమవసెఘ్భే దంబులుగలిగే నారు
కుర్తకు ప్రభూ వం బు నె నె రసు నుకతా లకృష్ణాది పూర్తి రత్న భేదం
బులు కెష్టా కలఅవసడు భేదంబుల (వి)ప్రులబాడ ఖండితా దిభేదం
౨౪ బులంగి కరంబిన ప్పుటూ కిస్సినా (వి)దా రసుం తప్రి అనాస్నేవా
గమునంకా ధనా శ్రుత్వ్రలనాస్నె సంబెరా గలక్షణంబులు నారు
కులకు కలుగున ట్ఘునా రసు కలనె పె క్షింపతిగడు యు ది
నా (వ)దా రసా సంకె తంబులు వ్వె తాస్నె సంబ్రెన కసాభా
౨౫ సంబగు యుక్షరసు రుంగవల రసు మరిరసుయా గా
యుకలకు గక్షనబిష్ణ లుపెకమునకవతచె టుకెవదా ఘ
కలననా ట్ఘుచె దంబులు కెల్లనసు (ప్ర)ంఘుకుపెత (త్ర) (వ) సాద

కపవలంజరి ప్రేతి రచ్చు గంభ్రీ వు
కుండుపెకముదె కుండు పెకమున కలక్షణావుకు (శ్రీ) తయన్న కనుకు
కు
౨౬ లవా నవు వా నకుస్సకడు వుంబిది వా టలు కై శ్ర వుందనే
ఘ్రా నికవేడు వెనె నరసిబా మునకెవు శ్రవలజం దనే
వరా నితఘ్రా క్రి తా క్షి వురుబు వక్స్న విని శ్రవిశ కె తనుగింబుతా
వానిత పక్షిపలం బునకువం దనవెముపరం కొంని త్ర్రవును
కామువం (త్రి) కా విపుం గువటుం దనబుకగు విరులక్షణావు...
౨౭ బయుదిగా నైచ్చెసుధా కరుం దె భవమున్దె తెంబె ద్వంగి తపుల
కవిశ్రీకు రుత్రుతివా రసిక్ష్యర సమలా నిన్నె నవా క్షి యా
మునసుందె యునవద్దె శ్లె ఘ్నీకగుడు కేమా శ్రుంగ (వా) నె కు శ్ర
మదిల నా (ళ)వా కా కమఘ్నునిలుబున శ్రత్రెశ్రె కవా లనా
సంధా నబతు కుండుబదు కుంటు | వరు కలక్షణావు...
౨౮ యుముగా వచ్చెనునంద నందమునుతుప్రెవా ధనయుకుత్రుం బుగా
నినుగా నచ్చెనునా జకుంబమునకె యుకుంభుం నా నథ్రూతా
పదవుం బుదుముదె ష్ఘకశ్లెతతుమద్వెవానిరన్నివానె శ్రా
కచిపెకకక్రునె వుందు యుంబ్రు తపకంగా శ్రె వశా ం వునె
అంగంబులు వినా రంబులుగా చె సుకునుసుకవాసబునె యును
నవుం డువవా ను మొండనంబలగు (వ)వా శ్రసులబక్ష్యణావు.

౨౯ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥ చతుర్థ కుసుమము ॥

౩౦ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥ [illegible] లక్షణావము ॥

౩౧ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౩౨ [illegible]
[illegible]
[illegible] లక్షణావము

౩౩ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥ వి(ప్ర)లంబ [illegible] లక్షణము ॥

౩౪ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౩౫ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౩౬ [illegible]
[illegible]

మనసు ఘనపాండిత్యబుద్ధి నైపుణ్యమున

ములకనివగానవేదాదవా ప్రభువుడు

సందర్శనసంతోషములయొక్క ప్రకారములనుబింతి

ంచెదిబింతి యనంబరగుంచింతాలక్షణము

౩౨ సాకకుడునేను యూనాజ్ఞంబు చేంత

కలయనేసెదనలకంఠకవము

వేగరాదకువాదము విభ్రమములు

దూరములకంచునయనాక్షితారకములు

ప్రియాసంబంధముస్త్రైనచేష్టాకుదులజ్ఞాపకముస్తు

తియుగల్పస్తుతిలక్షణము

౩౩ వినుతగుణాఢ్యుడైన రఘువీరుడదేము వియోగముండియున్

ఘనముగబాష్పపూరములుకన్నులనిండనునారజ్యదాప్పరా

వైనగవనసౌంబులుకలూరచవింపకయుండు వేలయా

జనకసుతావిలాసబహుసంస్మరణానుభవప్రభావము

విరహాతాపకాంతాపం బడిస్తువితసేయుటగునా

కైతనయనందగు గుణాకితనలక్షణము

౩౪ గురుకుచపల్లవనేర్పెసుక్కలకామినమారా



## వెలదిముఖవీక్షణాంబే ష్పావీక్షణాంబు

అంగనాసంగకేళికేదానాలాప

సమయమునకదా సవరాయిటంబుజానులకును

రాయిస్తకెంచే తసకలబాష్పములుస్రవేయయుంగా

యుంచైదిప్పుదూసేగములు(ప్పదాసేగలక్షణము

౪౦ క్షరముపోలదిత్రగుసుదాంశునిస్యూనిగాకన్నదిరా

వరకరంటానసరూజమదవారకాన్తిదగునిష్ప్రసుంధువి

మరుసఖరంగగానకనమధ్యతవెంతయూపదైత్రితీపీ

యుఱకపుగని వదేసెడవకంతయుకస్పనసేరజానసనా

౪౧ ప్రియకుక అశ్రయుంచిన కల్పితవ్వవవారకములు ప్రలా

పములు యాప్రలాపానకు అంతికకరుణావకారముసు

శేషది అత్యంతరయుణ్ణునిన జాత్యస్వసంపాదితమునై

మనోవిపర్యాసములవల్ల ప్రియా(శ్రీ)తప్పభావ్య

పారము పుస్తాదములకాయకమన్తి వాచకముల

నిర్దేశకంఠువిధంబులు అందుకాయొకొనస్తాదలక్షణము

౪౨ ప్రతిపలితాష్పతాతముప్పసుభాముముఖంబుయెంబినాల్పుసం

దమువతవలభారకపరివాసముజేసిన యొంత యెనియుం

(ప్ర) తి పదనియతియై మగణ సప్తక విహీనమ్ముగ నిందెనిచ్చిన త
తతి తిలకాంకితంబయి నవాస్త్రమనె తదు వృత్త (ప్ర) యోగంబగున్

॥ వాచకోనాస్త్ర లక్షణము ॥

౯౩ నెనరున నా ప్రాయుతా మగుడనిచ్చిన బూ ఫులు వక్కొత్తనె
క్కవ వము నొబం పద (యు) నిదిలుక్షత నిం తిక దినఘోడుతా
నెనంయుగ పంపిన మగుడనెర ని (ప్రా) తసహార మ ముస్త్ర దే
(యు) నుప్పనర్వా ప్రతి తిన పారేయ మమసే యంగెసచ్చి నియున్
విధ వావేద నవి రా రవా (తిం) త కసిజేవంగలుల్ల వక్షజడ
తలయు నబదగంలుల్లు జడ తా లక్షణము

౯౪ ముదవి వసన్నైపైటయ యినమె షష్ఠిపైల తారకా ప్త్రైల
కవలకయుం దు బ్జ్వర ము కంకగణా వబవానభావ మున్
చెదర విం మట్లూయుంతికని బ తురు బాహ్ము నుభేద వెయుక్త వే
పై దవి కనమేరు వనిపుల్లలు బాహ్హా మమనేవమకున్
ఇనిసంబుస్స్త్రీల (తి) సాక్షా ద్వశనంబులన (త్రి) విధంబు
అందుస్త్రీ ప్రశనలక్షణము

౯౫ హారవములు (శ్రీ) హాంప్రదు కవాసమునం కంకముం దరిత
(యు)
ఘూ్రవారవాత్రీపయును కుంద లమునిహారియుం వడమకూ

రసమంజరి శ్రీ తిరుపతి శాస్త్రి గారు

ఆర యునిస్త్రా (త్రి) కలయుం దివతంసిత శేకి పించముదై
బారురు కుంచున్నా మనవము దరా రలబటి ప్రైగ దతలారదర

॥ చి (త్రి) దశనము ॥

౯౬ పలుమరుపా వి యరానిమునమంటు మనం చ్చి దు గర్వి గుడ్డిల
పైలపులమా రకారశిల పంకలు దిద్దు బంచు వాస వలచే
నిలమునని విచా ర్హుద దరుమనియు ప్రముదిమందించిత
ఫులతియుబా విచి (త్రి) తవిభుండు నచేరువి కొరెటతా త్రేస్తా

॥ సాక్షా ద్దశనము ॥

౯౭ చిరకవియున్మ డకడి సిగ్గుమనంబుపలభై మెముందకే
నైరవకశు పిప్పె షము నని (త్రి) ము యుంచు కళా కుపున్నది
కరవమునవ నుపుం దనకనన్ల వతంసిత కే కి పించమై
మురుబరళల వచ్చినదిజా చెవ (శ్రీ) ధరుడైన శ్రీ పిల్లవి
॥ పంచకుసుమము ॥

౯౮ (శ్రీ) కరకంధపరో (గ్రి) గ న్నుం దు
వవా మారుగుదవా ముపంక భువదు
బదుమం నవఘందమురధా ప్రైరందు

మపా తుకా మంగళమంత్రిశా శ్రీ

అతుప తుకా రంగరసా పాష్టితసంయుంతు

వీరపాంబా సండవృత్తికరుడు

సింగస్త మంగళ శ్రీ నిధులక్ష్మి తనుబూత్రై

భాస్సెన్నైా దండపతిమునుంతు

౮౭ సరసకవి భాచతుత్తా రసాక్షిత్యాము

దవనిత్రైంగా రభా మదయా శ్రీతుంతు

యలుమరసమంజరి నిరచియుంచె సందు

సరసా గంగశ్రీ తి యిపకవి చంబు సందు

యదచత్వ రంశపద్య దళంబు జనుప్రపంచపుడశపచినం

కసరంబు లందగు శ్రీ తియిస్వకుచమమునంపూర్ణా...

౯౦ శ్రీ రంగనా యకనావ

నిరజనవపాదపలనివే పూజించు

శ్రీ రంచిలరసరసమంజరి

సూ శ్రీస్నుతిపారజా తసుమమంజరిగళ్



మంగళము పా శ్రీ శ్రీ శ్రీంజే యను ——